

La variació en la morfologia del català septentrional: passat i present

Margalida Adrover Ginard

El propòsit principal d'aquest treball és oferir una descripció de la variació existent en la morfologia del català septentrional des de finals del segle XIX fins a l'actualitat.

D'una banda, l'estudi de la variació es realitza a partir de la comparació de dades de tipus morfològic específiques d'aquest dialecte del català parlat al Departament dels Pirineus-Orientals (França) i que es recullen en els atlas geolingüístics següents: Atlas "Sacaze", ALF, ALPI, ALPO, ALC, ALDC i Etnotextos. Les dades d'Alcover i Moll (ed. Perea 2001) referides especialment a la morfologia verbal es tenen en compte, a més, per a la descripció de la flexió verbal. Aquesta informació es posa també en relació amb les dades incloses en el *Corpus Oral Dialectal* (COD) de la Universitat de Barcelona (Viaplana *et al.* 2007), pronunciades per informants molt més joves (30-45 anys) que els enquestats en els atlas tradicionals.

D'altra banda, s'aporten dades recents del català septentrional obtingudes per mitjà d'enquestes lingüístiques i converses espontànies a informants de diferents edats, alguns dels quals han seguit cursos de català. Aquestes dades, obtingudes el 2011, permeten caracteritzar el català que parla no només la gent major (com descriu Gómez-Duran 2011) sinó també els joves i els adults.

En el treball, es posen de manifest casos de manteniment dels trets específics de la varietat objecte d'estudi i casos de coexistència i de divergència d'aquests trets inclús en una mateixa localitat, en un informant, i també per a un mateix mot estudiat, tant en un atlas geolingüístic com entre ells.

Pel que fa a la situació actual, que Peytaví (2007) ha qualificat de "final d'etapa dialectal", s'observen, a partir de les dades recents, les següents tendències generals: *a)* el manteniment dels trets propis per part de la gent major; *b)* l'alternança de trets dialectals i de trets del català estàndard per part dels adults, i *c)* una forta tendència a l'estandardització, i per tant a la desdialectalització, per part dels joves. Els factors que interven s'han de buscar sobretot en el procés d'interrupció lingüística familiar i intergeneracional del català septentrional a favor del francès que va començar a partir de la segona meitat del segle XX, amb la qual cosa el català va passar de ser llengua primera —com ho fou a partir d'aleshores el francès— a llengua segona; a la realitat

sociolingüística de França i a l'aprenentatge del català (estàndard) en els cursos escolars.

Bibliografia citada

Atles Sacaze: COSTA, J. (1986): *Atlas "Sacaze" des confins catalano-languedociens*. Saint Estève: Société des Professeurs de Catalan.

ALF: GILLIÉRON, J. i E. EDMONT (1902-1915): *Atlas linguistique de la France*. Paris: H. Champion.

GÓMEZ DURAN, G. (2011): *Gramàtica del català rossellonès*. Tesi doctoral inèdita. Universitat Autònoma de Barcelona.

ALC: GRIERA, A. (1923-1972): *Atlas lingüístic de Catalunya*. Barcelona: La Polígrafa.

ALPO: GUITER, H. (1966): *Atlas linguistique des Pyrénées-Orientales*. París: CNRS.

ALPI: NAVARRO TOMÁS, T. (dir.) (1962): *Atlas Lingüístico de la Península Ibérica*. Madrid: CSIC.

PEREA, Maria Pilar (ed.) (2001): *La flexió verbal en els dialectes catalans d'A. M. Alcover i F. de B. Moll. Les dades i els mapes*. Palma de Mallorca: Conselleria d'Educació i Cultura. Govern de les Illes Balears, edició en CD-ROM.

PEYTAVÍ, J. (2007): "Algunes reflexions sobre el català septentrional o rossellonès en un final d'etapa dialectal", *Mirmanda 2*: 111-121.

Etnotextos: VENY, J. i L. PONS (1998): *Atles lingüístic del domini català. Etnotextos del català oriental*. Barcelona: IEC.

ALDC: VENY, J. i PONS, L. (2001-2010): *Atles lingüístic del domini català*. Barcelona: IEC.

COD: VIAPLANA, J. *et al.* (2007): *COD. Corpus Oral Dialectal*. Barcelona: PPU, publicació en CD-ROM.